

Taimed

Balti sõrmkäpp

Pikalehine huulhein

Lääne-Eesti taimkate

Eesti taimkattes on umbes 1440 liiki soontaimi, 550 liiki samblaid, 800 liiki samblikke ja 3000 liiki vetikaid. Suurem osa Eesti taimkattest on kujunenud välja pärast viimase jääatumise taanduma hakkamist, st viimase 13 aastatuhande jooksul. Selle aja sees on nii kliimatilised tingimused kui ka veetase üsna drastiliselt muutunud, seetõttu on kaasaegne floora kujunenud väga erineva päritolu ja nõudlusega liikidest.

Lühidalt on kõige olulisemad liigirikkuse kujunemise ajajärgud järgmised:

Arktiline ja preboreaalne kliimaperiood (13000–9000 BP*), mil toimus maismaa koloniseerimine tundra avakoosluste taimedega, nagu pujud, kanarbikulised, lõikehinalised, kõrelised, samblad, vaevakask, rabamurakas, rand-ogamalts jt. Ühelt poolt hakkasid levima metsad, teiselt poolt avaldasid kooslustele mõju suurt karjades elavad rohusööjad. Metsatundra perioodil levisid kaasikud ja männikud koos paju, kadaka, astelpaju, lepa ja sarapuuga, hakkas levima jalakas. Mesoliitikumi ajal taandusid põhjapödrad põhja poole, metshobused steppidesse ning ürgpiison suri välja. Ökosüsteemide lihatootjaks jäi põder, märgatavat mõju hakkas avaldama inimene, kujundades puisniiduilmelisi harvikuid, ruderaalalasid ja põlendikke.

Atlantikum (8000–5000 BP) oli üks olulisemaid ajajärke oma soojeneva ning mereliseks muutuva kliimaga ning järjest mitmekesisemaks muutuva taimkattega. Laialehistes metsades leidis peale tamme, jalaka ja pärna vähemal määral vahtrat, raagremmelgat, valgepööki, algas kuuse sissetung. Metsade rohuline oli liigirikkam kui tänapäeval. Levisid näiteks luuderohi, mõökrohi, puuvõõrik.

Subboreaalis (4000 BP) algas taimkatte kaasajastumine, mil põllundus ja karjakasvatus muutusid järjest intensiivsemaks ning kujunesid välja kultuuri taluvate liikide ja inimkaaslejade kooslused.

Subatlantikum (2500–0 BP) algus oli veel pehmem kliimaga. Järjest on kiirenenud kultuurialade laiendamine ning tulnuk- ja kultuurtaimede sissetung (viimasel sajanditel umbes 3 liiki aastas), sellega paralleelselt ka inimpeelike liikide kadumine. Tänu oma erilisele asendile Euroasia mandri serval, aga piisavalt lähedal põhjamaisele Skandinaavia poolsaarele, on Eestis olnud võimalik erinevat päritolu flooraelementide sissetung ning tänu aluspõhja ja mullastiku mitmekesisusele ka nende püsijäämine.

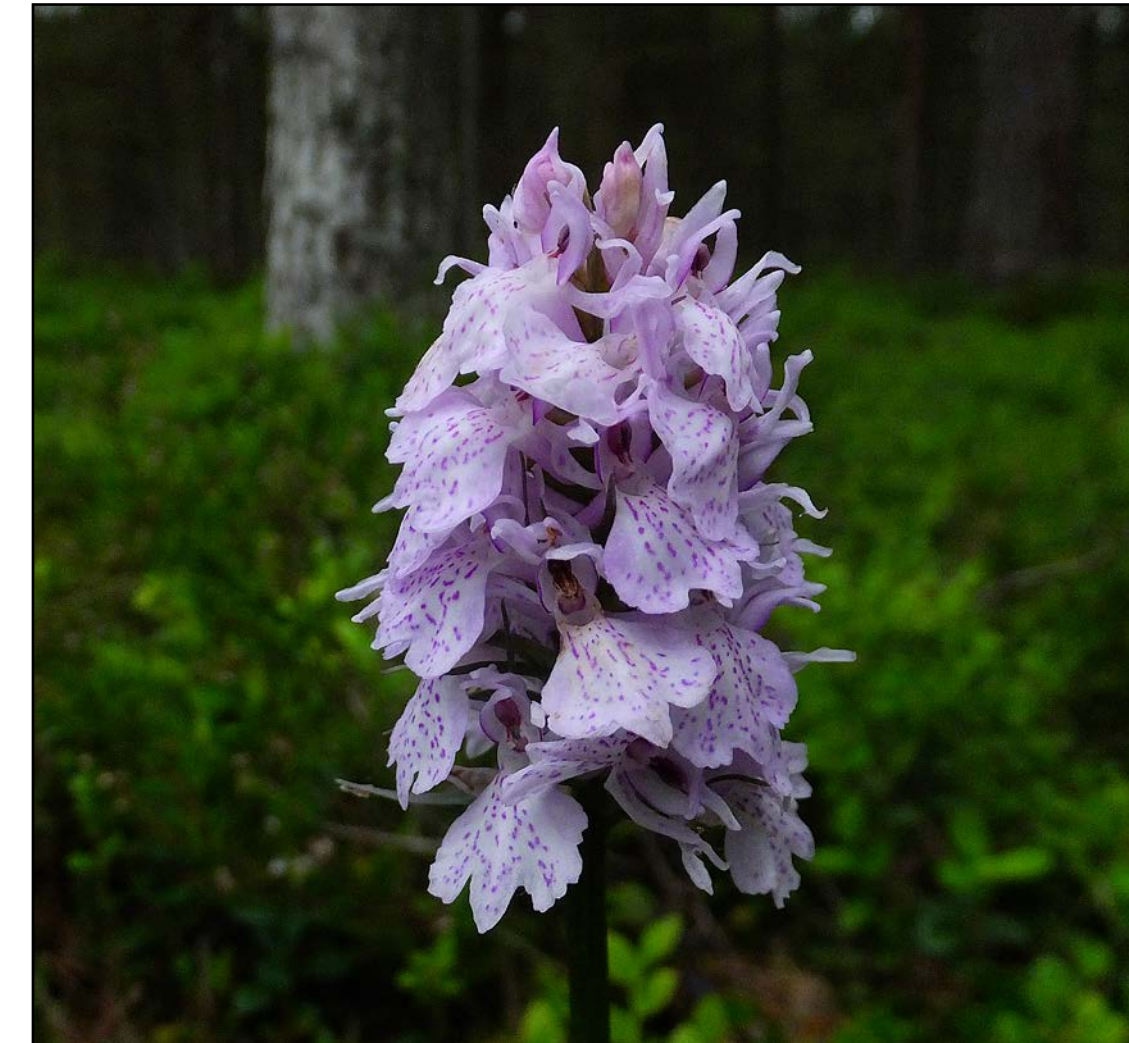
Eesti flooras on üle 300 taimeliigi, mille areali piir läbib Eesti territooriumi. Eriti rohkesti (71) on liike, mille põhjapiir on Eestis: lääne-mõökrohi, harilik käokuld, niidu-kuremõök, lõhnav kõoraamat, arukäpp jt. 50 liiki on oma areali idapiiril, näiteks tõmbiõieline luga, jugapuu, tuhkpihlakas jt. Oma lauskmaalevila lõunapiiril on mägi-kadakkaer, põhja-lippernes, mesimurakas. Oma areali läänepiiril on ilmekamad ida-võsalill ja kobarpea.

Põhja- ja Lääne-Eesti paepealsed alvarid on mitmete vähem levinud liikide kasvukohaks. Osad neist on tulnukad steppidest, osad jäänukliigid varasemast tundraajast. Huvitavamad liigid on keelikurohi, kaljupuju, kaljukress, mägi-kadakkaer, alpi nurmikas, mägimaran, muulukas, mägiristik, lõhnav varjulill, kevadmaran, metsülane jt.

Nii liivikud kui loopealsed on soodsad kasvukohad sammaldele ja samblikele. Väga liigirikkad on ka Lääne-Eesti ja saarte aruniidud, puisniidud ning laialehised metsad. Siit võib leida suurema osa Eesti käpalistest, kellest huvipakkumad liigid on kindlasti kaunis kuldking, kärbesõis, valge tolmpoa, punane tolmpoa, päramiidjas koerkäpp, balti sõrmkäpp, kahelehine käokeel, rohekas käokeel. Metsadest ja soodest lisanduvad neile soohiilakas, väike käopõll, koralljuur jt. Puisniitudel ja lehtmetsades leidub ka mitmeid teisi huvitavaid, enamasti inimtaluvaid liike, nt. värvmadar, angerpist, harilik härghein, pisikannike, kõrge kannike, värvi-paskhein, madal mustjuur, ussilakk, harilik ja mitmeõiene kuutõverohi, kollane ülane, metstulikas, mitmeõiene tulikas, sinilill, mõru vahulill jne.

Okasmetsadest lisanduvad lakkleht, kuningakübar, laanelill, leseleht, lillakas, mets-hiirehernes, rabadest rabamurakas, leesikas, jõhvikas, mustikas, rabakas, vaevakask, madal kask, alpi jänesevill, tupp-villpea, sale villpea, porss jt. Rannaluidetel võib leida rand-ogamaltsa, rand-seahernest, villast katkujuurt, merikap-sast, sinerõigast.

* - BP ehk *Before Present* on aastates arvestatav ajavahemik, mida kasutatakse geoloogias ja arheoloogias. Kokkuleppeliselt loetakse selle skaala nulliks 1. jaanuari 1950.

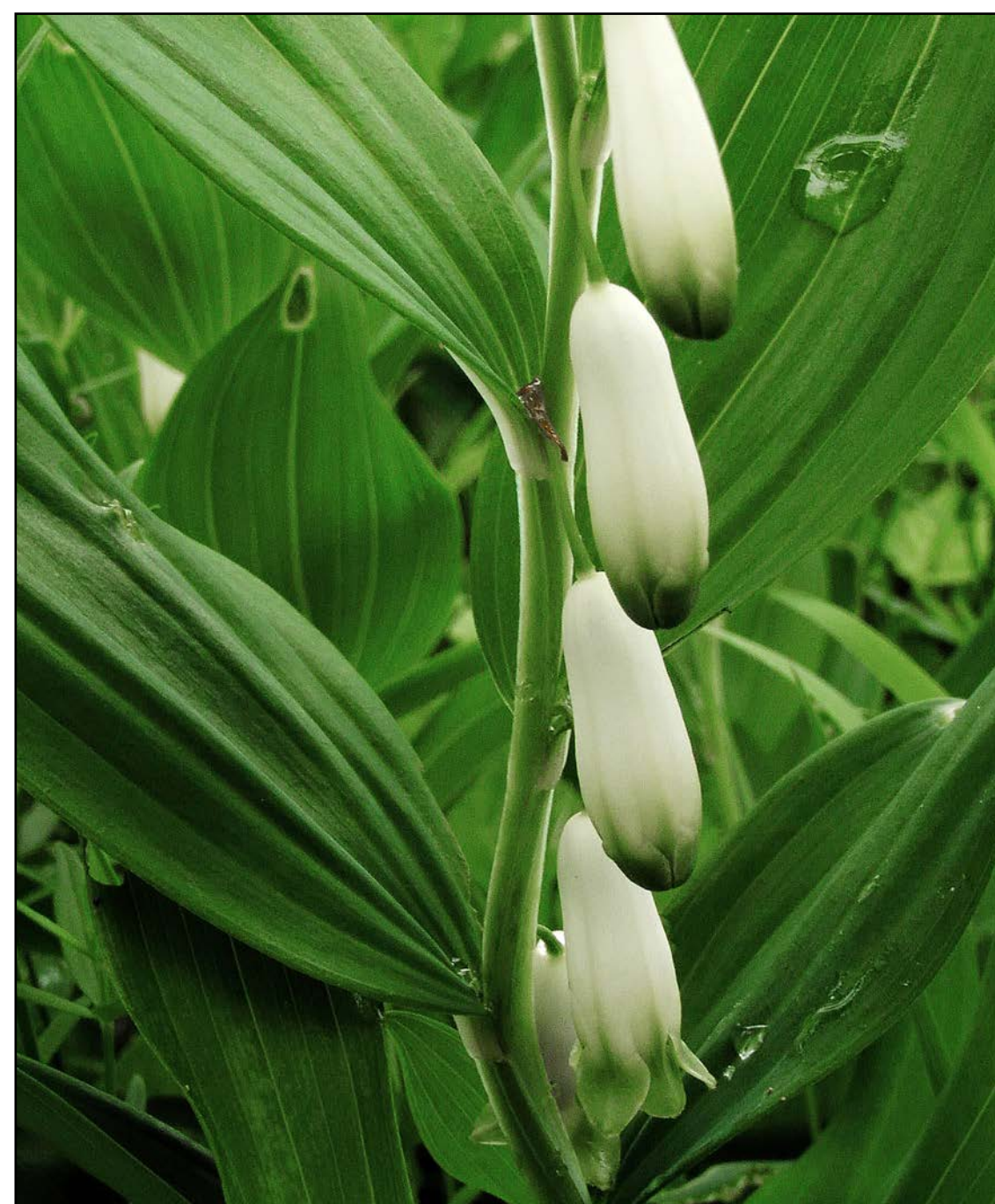
Kuradikäpp

Soo-neuivaip

Kärbesõis

Kuutõverohi

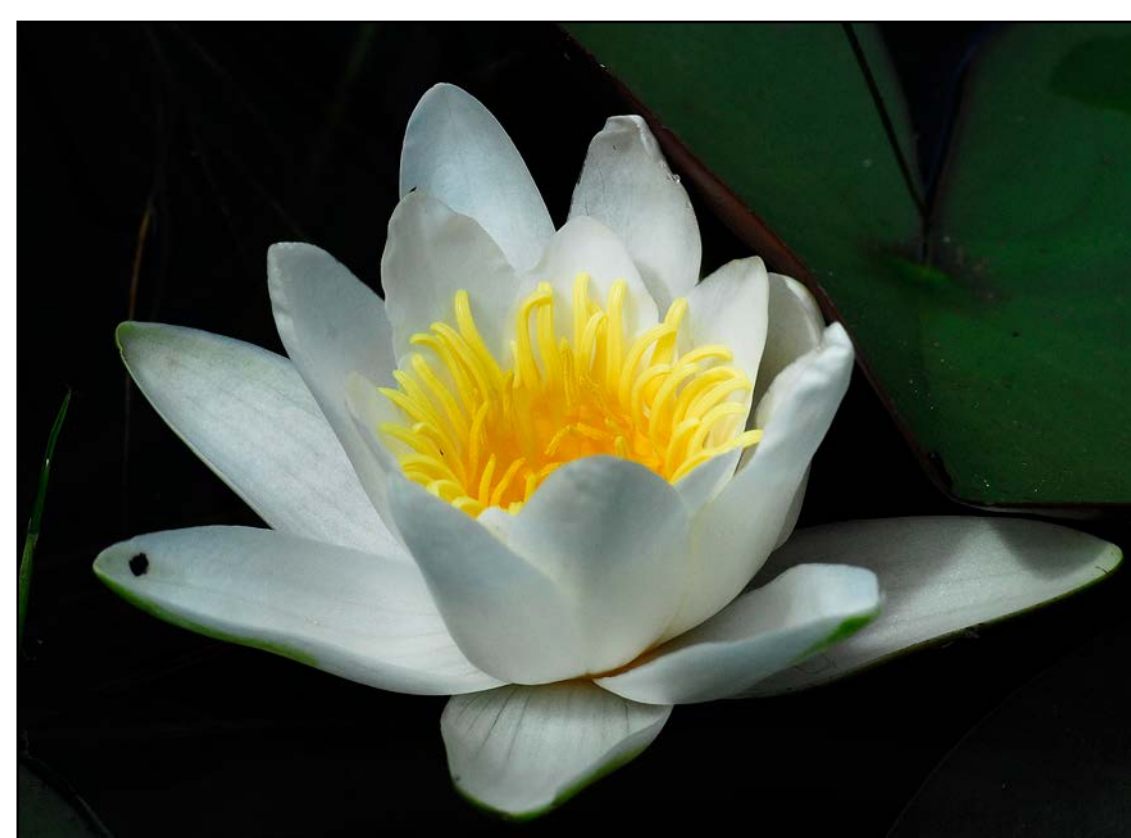
Harilik käokannus

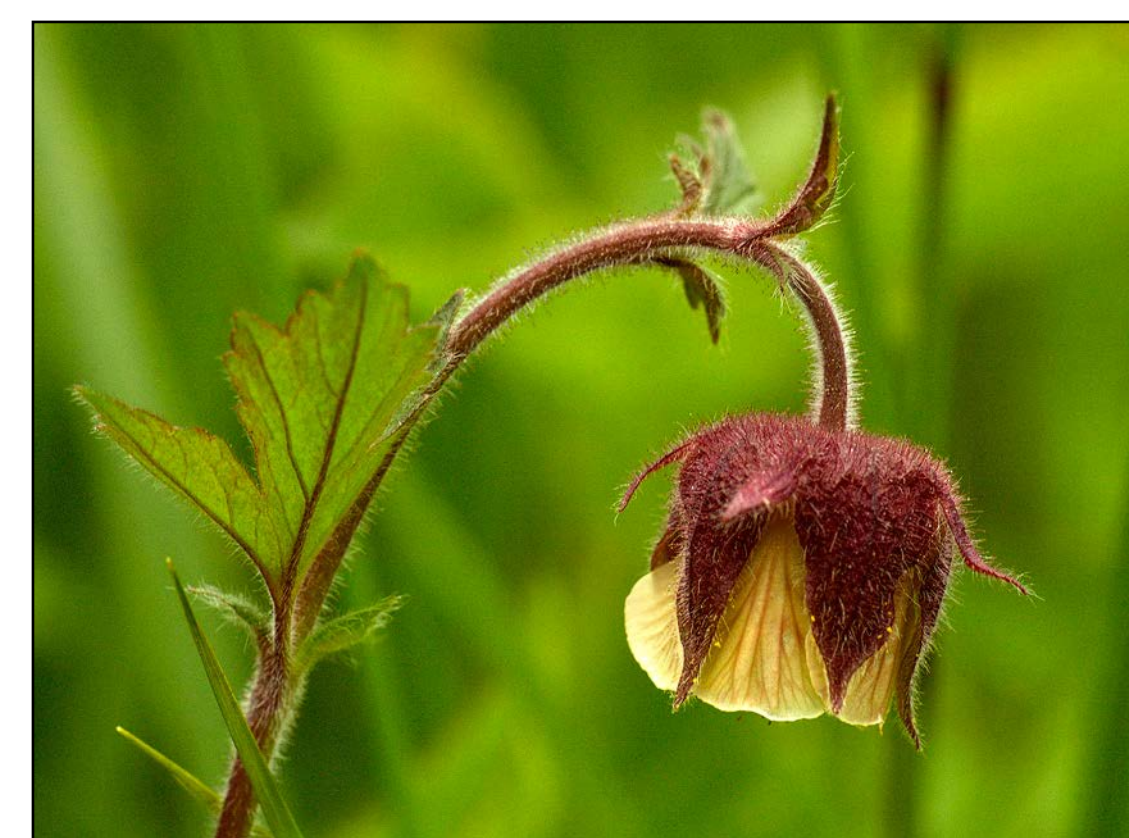
Valge kukehari rannaklibul

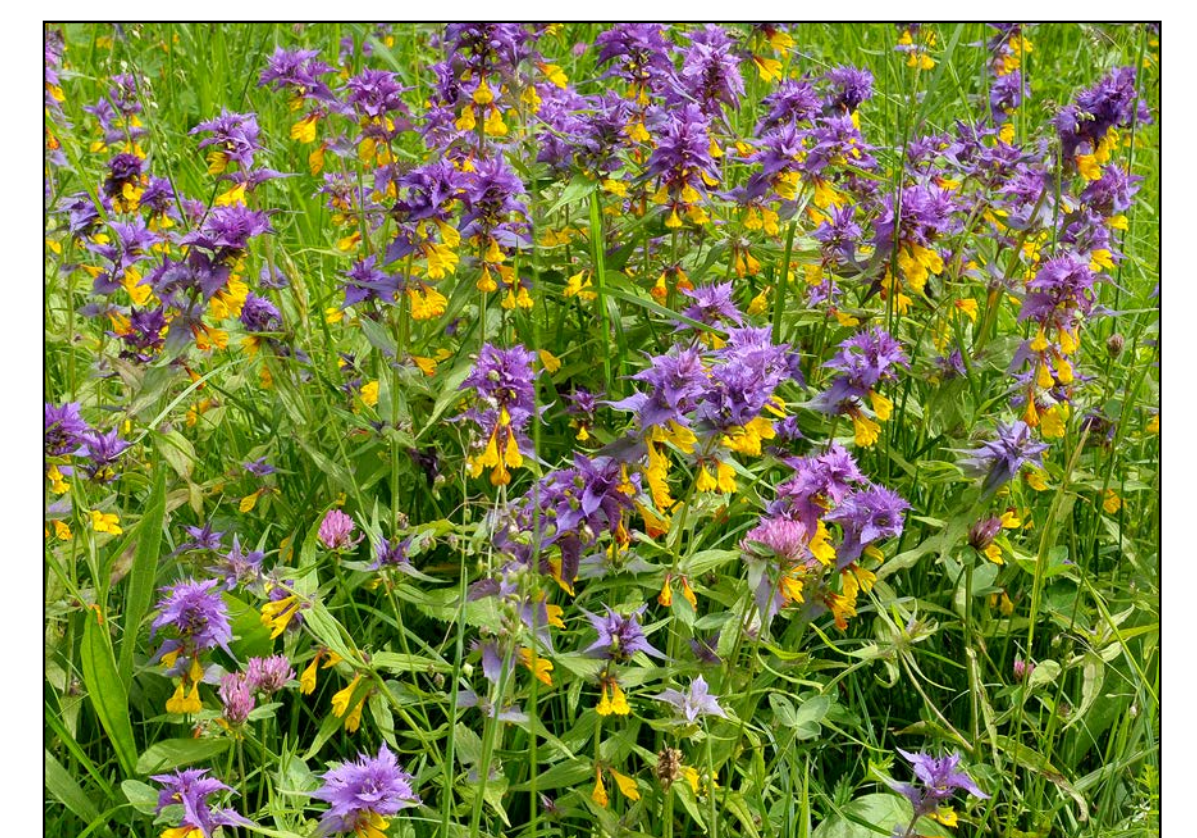
Karulauk

Valge vesiroos

Ojamõõl

Harilik härghein

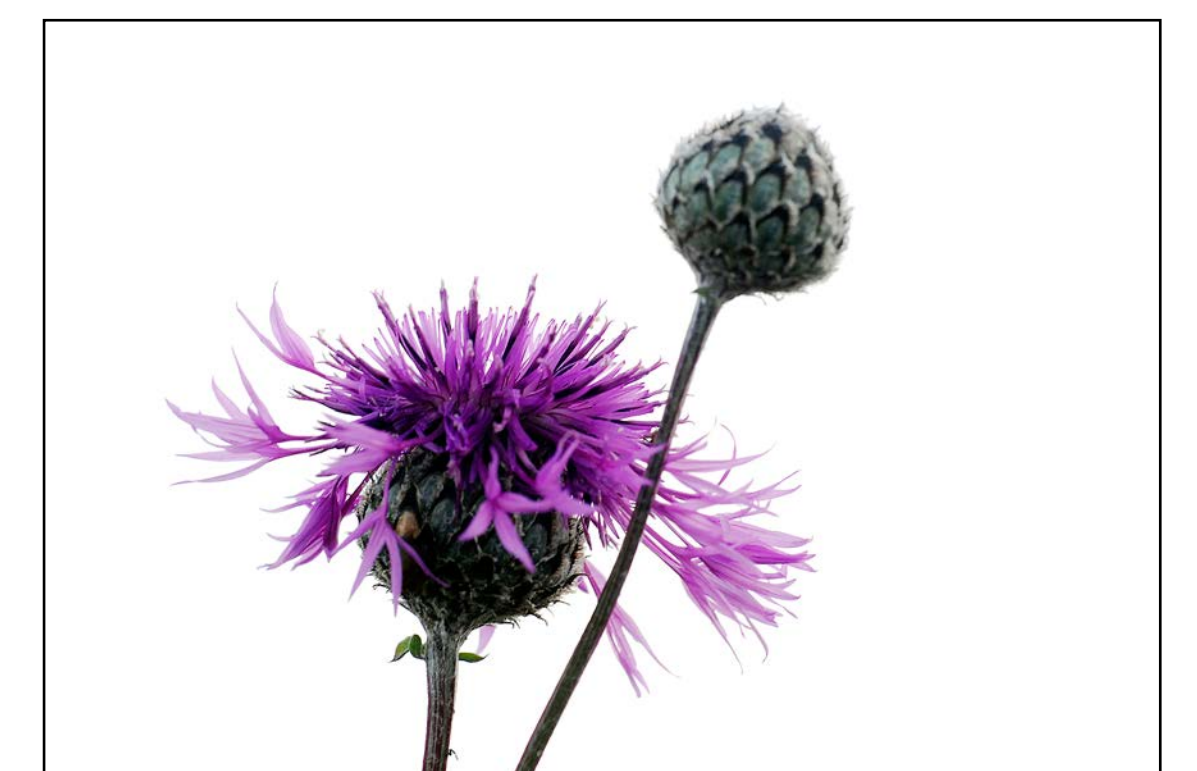
Harilik võipätakas

Ruthe sõrmkäpp

Muguljuur

Põldjumikas